

มานุษยวิทยาของฝิ่น กัญชา และยาสูบ Anthropology of Opium, Cannabis and Tobacco

สังคมของการใช้ฝิ่น กัญชา และยาสูบ

บันทึกประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการใช้กัญชาพบในประเทศจีนในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 รวมทั้งยังเชื่อว่ากัญชาถูกใช้เป็นพืชสำหรับพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อติดต่อกับวิญญาณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชนพื้นเมืองในเขตเอเชียกลาง ในวัฒนธรรมอินเดียและฮินดูโบราณเชื่อว่ากัญชา (ganja) เป็นพืชที่ใช้สำหรับรักษาโรค (Russo, 2005) ในเขตวัฒนธรรมอียิปต์และอัชซีเรีย มีการนำกัญชามาใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ กัญชาจึงดำรงอยู่ในเขตวัฒนธรรมเอเชียหลายแห่ง (Barre, 1977) ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 กัญชาถูกนำมาใช้ในสังคมอเมริกันโดยแรงงานชาวเม็กซิโก ซึ่งชาวผิวดำในเขตภาคใต้ของสหรัฐจะสูบกัญชา ร่วมกับการเล่นดนตรีแจ๊ซ ความนิยมการสูบกัญชาจึงแพร่กระจายในหมู่มุขมนตรีชั้นแรงงานที่ทำงานบริเวณท่าเรือและเป็นสัญลักษณ์ของคนที่ชอบเที่ยวบาร์เหล้า ในเวลานั้นคนผิวดำที่รังเกียจคนผิวดำจึงมองกัญชาเป็นสิ่งที่เลวร้ายและบ่อนทำลายสังคม ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 กัญชาจึงเป็นสัญลักษณ์ของชนชั้นล่างที่มีชีวิตยากจน จนกระทั่งในทศวรรษ 1960 กัญชาเป็นที่นิยมในกลุ่มหนุ่มสาวชนชั้นกลางซึ่งพวกเขามีความคิดท้าทายระเบียบสังคมและแสวงหาเสรีภาพ

Newhart and Dolphin (2019) กล่าวว่าการใช้กัญชาคือภาพสะท้อนสังคมในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เนื่องจากพืชชนิดนี้ถูกสร้างความหมายต่อประสบการณ์ของมนุษย์จากด้านลบไปจนถึงด้านคุณประโยชน์ กัญชาจึงมีภาพย้อนแย้งในตัวเอง ในการศึกษาประสบการณ์ของคนป่วยที่ใช้กัญชารักษาโรค ทำให้ Newhart and Dolphin (2019) เห็นว่ากัญชาคือพืชที่ถูกความรู้ทางการแพทย์นำไปใช้เป็นยาโดยที่ผู้ป่วยต่างมองพืชดังกล่าวเป็นส่วนที่สร้าง เกื้อกูล เยียวยา ประคับประคอง และต่อลมหายใจให้พวกเขา ในแง่นี้ กัญชาจึงเกี่ยวโยงอยู่กับกระบวนการกลายเป็นความรู้ทางการแพทย์ที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ (incomplete medicalization) กล่าวคือ พืชชนิดนี้ถูกให้คุณค่าด้วยความรู้ที่โต้แย้งกันระหว่างโทษและประโยชน์ ทำให้คุณสมบัติและสรรพคุณของกัญชามีข้อถกเถียงแบบปลายเปิด นั่นหมายถึงกัญชาเป็นทั้งยาเสพติดที่ให้ผลร้ายต่อสุขภาพและเป็นประโยชน์ต่อการรักษาโรคบางชนิด เป็นทั้งพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้และเป็นทั้งสิ่งต้องห้ามที่ถูกควบคุมด้วยกฎหมาย

Newhart and Dolphin (2019) อธิบายว่ามุมมองของคนป่วย กัญชาคือพืชที่เป็นยารักษาโรคและทำให้ชีวิตของพวกเขาดำเนินต่อไปได้ ในขณะที่มุมมองของเภสัชกร อธิบายกัญชาในฐานะเป็นพืชที่ต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง Chapkins and Webb (2008) ตั้งข้อสังเกตว่ากระบวนการทัศน์ทางเภสัชศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างนิยามทางการแพทย์ของกัญชาได้สถาปนาคู่ตรงข้ามระหว่างโมเลกุลพืชบางส่วนที่ถูกสกัดเป็นยา กับพืชทั้งต้นในธรรมชาติที่นำไปใช้ทางการแพทย์ คู่ตรงข้ามนี้ทำให้เห็นพืชที่ต่างกันสองมิติ มิติแรกคือพืชที่ถูกตัดแยกเป็นส่วนย่อย มิติที่สองคือพืชที่มีองค์ประกอบครบทุกส่วน ความคิดของนักวิทยาศาสตร์

และเภสัชกรมักจะมองพืชแบบแยกส่วนและให้ความสำคัญองค์ประกอบทางเคมีที่เป็นพิษและเป็นประโยชน์ทางสุขภาพ อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการที่ทำให้กัญชาเป็นวัตถุทางการแพทย์มักจะมีคำตอบสำเร็จรูปว่าสารเคมีที่อยู่ในกัญชาจะต้องได้รับการรับรองความปลอดภัย แต่สิ่งที่เป็นองค์รวมของกัญชาจะถูกละเลยไป

จากประสบการณ์ของผู้ป่วยที่ใช้กัญชาเป็นยารักษาโรค ผู้ป่วยมิได้มองแค่เรื่องสารเคมีในกัญชา แต่มองเห็นกัญชาที่สัมพันธ์กับวิธีการรักษา การดูแลสุขภาพ การใส่ใจของแพทย์พยาบาลและญาติพี่น้อง กัญชาจึงดำรงอยู่ท่ามกลางความสัมพันธ์ทางสังคมที่หลากหลายซึ่งมีความหมายต่อการมีชีวิตที่ดีขึ้นของผู้ป่วย ในประเด็นนี้ Newhart and Dolphin (2019) กล่าวว่ามิติสังคมของกัญชาไม่ควรถูกลดทอนให้เหลือเพียงองค์ประกอบทางเคมีและสารที่อยู่ในกัญชา กล่าวคือ การใช้กัญชาของคนกลุ่มต่าง ๆ จำเป็นต้องชี้ให้เห็นกิจกรรมทางสังคมที่มนุษย์มีต่อกัญชา รวมถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนที่อาศัยกัญชาเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วยจากโรค โดยเฉพาะกลุ่มวัยกลางคนที่มีฐานะยากจน คนเหล่านี้ใช้กัญชาเป็นยาสมุนไพรที่ราคาไม่แพง ซึ่งสามารถช่วยให้พวกเขามีสุขภาพที่ดี ถือเป็นทางเลือกสำหรับคนจนที่ไม่มีเงินเพียงพอสำหรับซื้อยาที่มีราคาแพง

ในกรณีของยาสูบ การศึกษาของ Russell (2019) อธิบายว่ายาสูบมิได้เป็นเพียงวัตถุที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ แต่มันยังเป็นผู้กระทำการและมีบทบาทสำคัญทางสังคม ยาสูบในฐานะพืชชนิดหนึ่งมีโลกของตัวเองต่างไปจากโลกของมนุษย์ กล่าวคือ ในวัฒนธรรมพื้นเมืองในเขตอเมริกา ยาสูบคือพืชที่มีจิตวิญญาณและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ (Hall, 2011; Kohn, 2013) ในช่วงประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ยาสูบจะถูกนำมาใช้ในเงื่อนไขต่าง ๆ ทั้งในการประกอบพิธีกรรม การเป็นสินค้ามวลชนที่สร้างกำไรให้กับบริษัทผลิตบุหรี่ยักษ์ เป็นสมุนไพรสำหรับรักษาโรค เมื่อชาวตะวันตกนำยาสูบไปใช้ในอุตสาหกรรมตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 นับแต่นั้น ยาสูบกลายเป็นพืชเศรษฐกิจและแพร่กระจายไปทั่วโลก Russell (2019) ชี้ให้เห็นว่ายาสูบถูกให้คุณค่าและความหมายเปลี่ยนไปตามช่วงเวลา ตั้งแต่การเป็นพืชที่ใช้เป็นยาและประโยชน์ทางการแพทย์ พืชที่ทำลายสุขภาพ พืชที่สร้างความสุขและความรื่นรมย์ ความหมายเหล่านี้ถูกนำเสนอผ่านกิจกรรมสังคม จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 17 ยาสูบกลายเป็นพืชที่พบได้ในหลายพื้นที่ ในเวลานี้นั้นจะถูกนิยามว่าเป็นพืชที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำของปีศาจ นอกจากนี้ ในประเทศอังกฤษ ยาสูบกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้มหาศาลและทำให้อังกฤษเป็นประเทศที่ร่ำรวยและมีอำนาจมากขึ้น

ในช่วงยุคเรืองปัญญา (Enlightenment) (คริสต์ศตวรรษที่ 17-18) ชาวยุโรปมีการปฏิวัติความรู้ทางวิทยาศาสตร์และขยายอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจไปในดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก ยาสูบจะกลายเป็นพืชที่บ่งบอกถึงอำนาจของทุนนิยมแบบตะวันตก ขณะเดียวกันก็ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ที่แบ่งแยกโลกที่ต่างกันระหว่างความศิวิไลซ์กับความล้าหลัง ส่งผลให้ชนพื้นเมืองที่ใช้ยาสูบในชีวิตประจำวันถูกมองเป็นพวกไร้เหตุผลเนื่องจากสูบบุหรี่จนมีสุขภาพที่อ่อนแอ เมื่อชาวตะวันตกมองวิธีการใช้ยาสูบของชนพื้นเมืองเป็นดังคนที่ติดยาจนไร้ความสามารถ ทำให้เกิด

การตีตราวัฒนธรรมของคนพื้นเมืองในเชิงลบ ในทางตรงกันข้าม หากชาวตะวันตกใช้ยาสูบที่ผ่านกระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมและเป็นสินค้าของพวกผู้ดีและมีฐานะทางเศรษฐกิจ การสูบบุหรี่ของชาวตะวันตกจะถูกมองว่าเป็นรสนิยมของผู้มีอันจะกิน การใช้ยาสูบที่ต่างกันระหว่างชาวตะวันตกกับคนพื้นเมืองจึงกลายเป็นการแบ่งแยกมนุษย์ให้มีศักดิ์ศรีที่ไม่เท่ากัน

Viveiros de Castro (1998) กล่าวว่าในวัฒนธรรมของคนพื้นเมืองในทวีปอเมริกา พวกเขามีวิธีการมองโลกที่ต่างไปจากชาวตะวันตก ทักษะต่อการมีตัวตนและการใช้ชีวิตของคนเหล่านี้มีได้จำกัดอยู่กับมนุษย์ แต่สิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติล้วนมีตัวตน เช่นเดียวกับยาสูบที่มีจิตวิญญาณ มนุษย์จึงมิได้แยกขาดจากสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ แต่ทุกสิ่งล้วนพึ่งพาอาศัยกัน ตรงข้ามกับวิธีคิดแบบเหตุผลวิทยาศาสตร์ของตะวันตกที่ได้แยกมนุษย์ออกจากธรรมชาติ ดังนั้นการประณามยาสูบของคนพื้นเมืองว่าเป็นสิ่งที่สกปรกและอันตรายก็เท่ากับเป็นการนำเอาวิธีคิดตะวันตกไปตัดสินการดำรงอยู่ของยาสูบในโลกที่ต่างไป Russell (2019) กล่าวว่าในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ยาสูบคือสินค้าในระบบอุตสาหกรรมบุหรี่ยุคใหม่ที่เสริมระบบอำนาจชายเป็นใหญ่ จนกระทั่งเกิดการเรียกร้องสิทธิสตรีในสังคมตะวันตก บุหรี่ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์เสรีภาพและการปลดปล่อยผู้หญิงให้เป็นอิสระจากการควบคุมของผู้ชาย และในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ในขณะที่บริษัทบุหรี่ยากำลังมีรายได้มหาศาล ก็มีการเคลื่อนไหวจากสาธารณสุขและการแพทย์ที่พยายามรณรงค์ให้ประชาชนงดสูบบุหรี่ในที่สาธารณะและเลิกบุหรี่เพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นโรคร้ายหลายชนิด ภายใต้การรณรงค์ดังกล่าวทำให้เกิดการสร้างความหมายใหม่ของบุหรี่และยาสูบว่าเป็นเหมือนสิ่งที่เป็นพิษร้ายแรง เสมือนฆาตกรเงียบ คนสูบบุหรี่จะถูกมองเป็นคนที่ไม่ดี

คู่ขัดแย้งระหว่างอุตสาหกรรมบุหรี่ยุคใหม่กับขบวนการต่อสู้ทางสุขภาพ คือภาพสะท้อนเชิงการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ ยาสูบและบุหรี่ยุคใหม่จะเป็นสัญลักษณ์ที่มีความย้อนแย้งในตัวเอง ในด้านหนึ่ง บุหรี่จะเป็นเครื่องหมายของผู้มีรสนิยมและความสุขสำราญ แต่อีกด้านหนึ่งมันถูกตีตราว่าเป็นความเลวทรามและตัวการทำร้ายชีวิต ในขณะเดียวกัน ในวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนพื้นเมืองในอเมริกาที่มีความพยายามที่จะฟื้นฟูคุณค่าของยาสูบขึ้นมาใหม่ เนื่องจากเป็นพืชที่มีความสำคัญในพิธีกรรมและจิตวิญญาณ ความไม่ลงรอยดังกล่าวนี้สะท้อนว่ายาสูบคือผู้กระทำการทางสังคมที่สามารถทำให้มนุษย์พบกับความปั่นป่วนวุ่นวายและความอภิมภิม บริบททางวัฒนธรรมของการใช้ยาสูบในสังคมมนุษย์ในพื้นที่ต่าง ๆ คือบทเรียนสำคัญต่อการทบทวนความสัมพันธ์และปฏิบัติร่วมกันระหว่างมนุษย์กับยาสูบ

การศึกษาของ Aurin (2000) ทำความเข้าใจวัฒนธรรมและการเมืองของการใช้ฝิ่นในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งสะท้อนชนชั้นทางสังคมและวิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันหลากหลาย ฝิ่นจะถูกให้คุณค่าและมีความหมายแตกต่างกัน ตั้งแต่การเป็นยารักษาโรค การเป็นสิ่งเสพติดที่มีพิษร้ายแรง การเป็นสินค้าที่ผิดกฎหมาย เป็นยาที่อยู่ในวงจรของอาชญากรรม เป็นสัญลักษณ์ของศิลปินที่แหกจารีตประเพณี เป็นความเสื่อมทางสังคม เป็นเครือข่ายของนักเลงและอันธพาล ความหมายเหล่านี้ดำรงอยู่กับวาทกรรมทางสังคมที่คนกลุ่มต่าง ๆ นำไปใช้ตอบโต้และต่อรอง

ในอัตลักษณ์ ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ความรู้ทางการแพทย์มีอำนาจชี้แนะและสร้างวาทกรรม ให้กับการใช้ฝิ่นในฐานะเป็นยาที่ส่งผลต่อร่างกาย ทำให้ผู้ใช้ฝิ่นมีอาการเสพติด ฝิ่นที่สกัดเป็น มอร์ฟีนจึงเป็นยาที่ถูกควบคุมด้วยแพทย์ซึ่งถูกใช้รักษาผู้ป่วยในบางกรณี ต่อมานักการเมืองได้นำฝิ่นมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองโดยสร้างกฎเกณฑ์และข้อห้ามเพื่อป้องกันและลงโทษ ขบวนการค้าฝิ่นข้ามชาติ พร้อมกับตอกย้ำความหมายของฝิ่นในฐานะเป็นยาเสพติดที่บ่อนทำลายสังคมและศีลธรรมของประชาชน มีการตอกย้ำความเลวของผู้สูบฝิ่นและเอโรอิน ทำให้สังคมมีภาพจำว่าคนกลุ่มนี้คือคนที่รังเกียจ จิตแพทย์ได้อธิบายพฤติกรรมของคนติดเอโรอินที่ ขาดสติและมีร่างกายที่เสื่อมโทรม ความน่าเกลียดและน่ากลัวของฝิ่นและเอโรอินส่งผลให้รัฐเข้าไปจัดการและจับกุมผู้ค้าและผู้เสพ

Aurin (2000) อธิบายว่าการกลายเป็นยาเสพติดของฝิ่นและเอโรอินในกฎหมายของ สหรัฐอเมริกาถือกลไกของความรู้ทางการแพทย์ ซึ่งเป็นอำนาจรัฐที่เข้ามาจัดระเบียบชีวิตของ พลเมือง ทำให้ผู้ใช้ฝิ่นกลายเป็นคนชั่ว เป็นอาชญากร และเป็นคนที่บ่อนทำลายสังคม ความรู้ ทางแพทย์และจิตเวชศาสตร์ถูกนำมาอธิบายผลกระทบทางร่างกายและสภาพจิตของผู้ใช้ฝิ่น และเอโรอิน ซึ่งถือเป็นวิธีการผูกขาดอำนาจของแพทย์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Gillogly (2008) พบว่ารัฐไทยมีการปราบปรามและสั่งห้ามการปลูกฝิ่นที่อยู่ในเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ ภาคเหนือตั้งแต่ทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา เนื่องจากรัฐไทยถูกกดดันจากนานาชาติโดยเฉพาะ ประเทศมหาอำนาจตะวันตกที่มีมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติดที่เข้มงวด ใน บริบทสังคมไทย การปราบปรามการปลูกและการค้าฝิ่นในกลุ่มชาติพันธุ์ยังเป็นการควบคุมกลุ่ม ชาติพันธุ์ให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของรัฐไทยโดยนำชาติพันธุ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา ชนบท การที่กลุ่มชาติพันธุ์ร่วมมือกับรัฐไทยส่งผลให้ชุมชนของพวกเขาได้เข้าถึงสิทธิและระบบ สาธารณูปโภค ขณะเดียวกันก็ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีที่ทำกินที่มั่นคง

ฝิ่น กัญชา และยาสูบ กับการควบคุมชีวิตตัวเอง

ตัวอย่างการศึกษาของ Baciu (2018) ชี้ว่าประสบการณ์ของวัยรุ่นในประเทศโรมาเนีย มองว่าการใช้กัญชาได้สร้างความรู้สึที่แปลกใหม่ พวกเขาคิดว่าการสูบกัญชาสร้างตัวตนที่ต่าง ไปจากคนอื่น รวมถึงยังทำให้พวกเขารู้สึกสบายใจจากความเครียดในปัญหาครอบครัว ทำให้ ได้มีเพื่อนที่รู้ใจ การศึกษาของ Mostaghim and Hathaway (2013) อธิบายว่ากลุ่ม นักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศแคนาดาจะมีการสูบกัญชาในงานปาร์ตี้ ซึ่งเป็นช่วงเวลาพิเศษ ที่เพื่อน ๆ จะมาร่วมกลุ่มทำกิจกรรมที่ผ่อนคลายและสนุกสนาน รวมทั้งการสูบกัญชามีใช้ กิจกรรมที่แยกขาดจากกิจกรรมอื่น นักศึกษาจะสูบกัญชาในขณะที่เล่นเกมคอมพิวเตอร์ และ ร่วมสังสรรค์ดื่มสุรากับเพื่อนฝูง กิจกรรมเหล่านี้คือช่วงเวลาที่พวกเขากำลังสร้างอัตลักษณ์และ สำนึกการเป็นบุคคล การสูบกัญชาไปพร้อมกับเพื่อนและทำกิจกรรมอื่นๆ คือกระบวนการเรียนรู้ ทางสังคมที่กลุ่มนักศึกษาสามารถทดลองสิ่งที่แปลกใหม่และอยู่นอกกฎระเบียบ ในแง่นี้ กัญชา จึงมิใช่ยาอันตราย หากแต่เป็นเครื่องมือที่สร้างตัวตน

Waldstein (2010) อธิบายว่าในสังคมอังกฤษ สื่อมวลชนมักนำเสนอปัญหาในฐานะเป็นสิ่งสกปรก ในขณะที่ครัวเรือนต่าง ๆ พยายามปลูกและนำกัญชามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นยาสมุนไพรที่รักษาอาการเจ็บป่วย สังคมอังกฤษมีข้อถกเถียงว่ากัญชามีคุณประโยชน์หรือเป็นอันตรายต่อมนุษย์เมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติที่เคมีที่ผู้ใช้นำเข้าสู่ร่างกายและเกิดผลกระทบต่อสุขภาพ ประเด็นนี้ทำให้เกิดคนกลุ่มต่าง ๆ โต้แย้งด้วยประสบการณ์ของตัวเองที่เผชิญกับผลข้างเคียงจากกัญชาไม่เหมือนกัน ในขณะที่รัฐบาลอังกฤษอนุญาตให้ประชาชนใช้กัญชาในเชิงการแพทย์ แต่ในเวลาเดียวกันก็ลงโทษผู้ที่ใช้กัญชาเป็นยาสมุนไพร ความลึกลับนี้สะท้อนมายาคติของกัญชาที่สังคมยังมองว่าเป็นพืชที่อันตราย คาดว่ามีชาวอังกฤษประมาณ 2 ล้านคนที่ใช้กัญชาแบบลับ ๆ เพื่อมิให้ทางการเข้ามাত্রวจค้น คนกลุ่มนี้ใช้กัญชาเพื่อเป็นการแพทย์ทางเลือก (Coggans et al., 2004) ความต้องการยาสมุนไพรเพื่อรักษาโรคของชาวอังกฤษคือปรากฏการณ์ที่สะท้อนว่ายาสมัยใหม่ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอีกต่อไป พวกเขาจึงแสวงหาพืชสมุนไพรที่ช่วยบรรเทาและรักษาอาการเจ็บป่วย (Taylor, 2008) รวมทั้งยังสะท้อนว่าประชาชนอังกฤษต้องการดูแลสุขภาพของตนเองโดยไม่นำเอาอำนาจควบคุมของแพทย์มาเป็นตัวกำหนดชีวิต ปรากฏการณ์นี้คือโลกทัศน์ของผู้ที่ใช้กัญชาในฐานะเป็นสมุนไพรที่สร้างทางเลือกใหม่ในการมีสุขภาพที่ดี (Jones, 2006)

Waldstein (2010) กล่าวว่าการใช้กัญชาของประชาชน คือวิธีการที่บุคคลแสวงหาทางเลือกสำหรับการดูแลตัวเอง (self-care practices) ซึ่งเขาคิดว่าให้อิสระและสร้างอำนาจแห่งตัวตนโดยไม่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบความรู้การแพทย์กระแสหลัก ความรู้สึกพอใจของประชาชนที่มีต่อกัญชาจึงตอกย้ำว่าระบบสาธารณสุขที่รัฐเข้ามาจัดการไม่ตอบสนองชีวิตของประชาชน กัญชาและสมุนไพรพื้นบ้านอีกหลายชนิดจึงอาจเป็นดัชนีที่บ่งบอกว่าประชาชนต้องการการแพทย์ที่ตนเองควบคุมได้ (self-medication) เป็นวิธีการที่ประชาชนต้องการกำหนดชีวิตของตนเองโดยไม่ยอมตกอยู่ใต้บงการของรัฐ

ผู้เขียน

ดร.นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ

หัวหน้าฝ่ายวิจัยและส่งเสริมวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

เอกสารอ้างอิง

- Aurin, M. (2000). Chasing the Dragon: The Cultural Metamorphosis of Opium in the United States, 1825-1935. *Medical Anthropology Quarterly*, 14(3), 414-441.
- Baciu, A. (2018). Illegal Drug Use: An Anthropological Drug Phenomenon. *Journal of the Anthropological Society of Serbia*, 53, 61-69.
- Chapkis, W., & Webb, R. (2008). *Dying to Get High: Marijuana as Medicine*. New York: NYU Press.

- Coggans, N., Dalgarno, P., Johnson, L. & Shewan, D. (2004). Long-term heavy cannabis use: implications for health education. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 11 (4), 299–313.
- Gillogly, K. (2008). Opium, power, people: Anthropological understandings of an opium interdiction project in Thailand. *Contemporary Drug Problems*, 35(4), 679-715.
- Hall, M. (2011). *Plants as Persons: A Philosophical Botany*. Albany: State University of New York Press.
- Jones, C. (2006). Cannabis as an alternative medicine. *Queens Health Sciences Journal*, 8(1), 29–33.
- Kohn, E. (2013). *How Forests Think: Toward an Anthropology Beyond the Human*. Berkeley: University of California Press.
- Mostaghim, A. & Hathaway, A. D. (2013). Identity formation, marijuana and “the self”: a study of cannabis normalization among university students. *Front. Psychiatry*, 4:160. doi: 10.3389/fpsyt.2013.00160
- La Barre, W. (1977). Anthropological views of cannabis. *Reviews in Anthropology*, 4(3), 237-250.
- Newhart, M. & Dolphin, W. (2019). *The Medicalization of Marijuana: Legitimacy, Stigma and the Patient Experience*. New York: Routledge.
- Russell, A. (2019). *Anthropology of Tobacco Ethnographic Adventures in Non-Human Worlds*. London: Routledge.
- Russo, E.B. (2005). Cannabis in India: ancient lore and modern medicine. In R. Mechoulam. (Ed.). *Cannabinoids as Therapeutics*. Basel, Switzerland: Birkhauser Verlag.
- Taylor, S. (2008). Medicalizing cannabis – science, medicine and policy, 1950–2004: an overview of a work in progress. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 15 (5), 462– 474.
- Viveiros de Castro, E. (1998). Cosmological deixis and Amerindian perspectivism. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 4(3), 469–88.
- Waldstein, A. (2010). Menace or medicine? Anthropological perspectives on the self-administration of high potency cannabis in the UK. *Drugs and Alcohol Today*, 10(3), 37-43.